

Sopečná historie Beskyd

seriál

PŘÍRODA
VALAŠSKA

Tam, kde se teď tyčí ostré kopce Beskyd, se v dávné historii naší planety, v době, kdy se po zemi proháněli dinosauři, rozkládalo hluboké moře. Na dně se pomalu hromadily usazeniny a vznikaly pískovec, kterého jsou Beskydy plné. Výjimečně ale také k podmorské sopečné aktivitě. Pokud magma doputovalo až k povrchu a rozlilo se na dně moře, vznikly polštářové útvary, tak jak je známe i z dnešních mořských hlubin. Často však utuhlo ještě pod povrchem v podobě žil.

Vyvěřeliny vzniklé v oblasti Beskyd a okolí se obecně nazývají těšínity podle města Těšína. Jsou neobvyklého složení, protože jen omezeně obsahují křemen. Často se jedná o tmavě šedé horniny, ale až u světle šedých, či nazelenalých variant vynikne typický dekorativní vzhled kamene s dlouhými sloupečky tma-

vých minerálů. Tuhnutí vyvěřel horniny probíhalo často za rozdílných podmínek. Znalý poz-

rovatel hned pozná, za jakých. Stačí se na vzorek pozorně podívat.. U jemnozrnných ukázek,

kdy ani okem nerozlišíme jednotlivá zrníčka minerálů, probíhalo tuhnutí velmi rychle, neboť jednotlivé minerály nestačily vykristalovat. Naopak, čím pomaleji tuhnutí probíhalo, a čím více měl času krystal vyrůst, tím hrubo zrnější hornina vznikne. Horniny vznikaly za natolik proměnlivých podmínek, že popsat je pár větami je jednoduše nemožné. Příroda nám dokáže připravit mnohá překvapení.

Vyvěřeliny jsou na Valašsku také široko daleko jedním z mála zdrojů zajímavých mineralogických ukázek – křišťálu až amethystu, kalcitu, chalcedonu, kašolongu či zeleně zbarvené plasmy. Mezi nejzajímavější místa s nálezy krystalů patří Petrkovická (někdy také Petrkovská) Hůrka nedaleko Jasenice nebo dnes už státem chráněná Hončova Hůrka u Skotnice. Z dalších zajímavých lokalit stojí za zmínku Stráník, kde je možnost zhlédnout ukázkou polštářové lávy.

*Kateřina Janíčková, geoložka
Muzeum regionu Valašsko*